

Mehmet Emin BÜYÜK

**ULUSLARARASI ADALET DİVANI
KARARLARININ ULUSLARARASI
HUKUKUN GELİŞİMİNE ETKİSİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
1. GİRİŞ	1
2. TEORİK VE NORMATİF ZEMİN	11
2.1.Etkinin Temellendirilmesi.....	11
2.1.1. Uluslararası Hukukun Yapısı	11
2.1.2. Normatif Arka Plan: Divan Statüsü	22
2.1.2.1. Hukukçular Komitesi'ndeki Çalışmalar	22
2.1.2.2. Milletler Cemiyetindeki Değişiklikler.....	30
2.1.2.3. San Francisco Konferansı.....	32
2.1.3. Teorik Yaklaşımlar	34
2.1.3.1. Yargı Kararlarının Niteliği.....	34
2.1.3.2. Yargı Kararlarının İşlevleri	39
2.1.3.3. Uluslararası Hukukun Boşlukları	46
2.2.Etkinin Araçları.....	53
2.2.1. Andlaşmaların Yorumlanması.....	53
2.2.1.1. Genel Yorum Kuralları	53
2.2.1.2. Statik ve Evrimsel Yorum	60
2.2.1.3. Kısıtlayıcı Yorum	63
2.2.1.4. Hazırlık Çalışmaları.....	65
2.2.2. Teamül Hukuku Kurallarının Tespit Edilmesi ve Uygulanması.....	70
2.2.2.1. Teamülün Unsurları	70
2.2.2.2. Bölgesel Teamüller	79
2.2.3. İkame Kaynak Olarak Hukukun Genel İlkeleri.....	83
2.2.3.1. Hukukun Genel İlkelerinin İşlevleri	83
2.2.3.2. Hukukun Genel İlkelerinin Niteliği ve Aktarılması.....	90

2.2.4. Hakkaniyetin Yeri	94
2.2.5. Emsal Karar Müessesesi	103
2.2.5.1. Genel Açıklamalar	103
2.2.5.2. Divan'ın Yaklaşımı	109
2.2.5.3. Danışma Görüşleri	115
2.2.5.4. Başvuru Biçimleri	123
2.2.6. Divan Kararlarında “Genel Uluslararası Hukuk” Kavramı	130
2.2.7. Kurallar Arasında Hiyerarşi Meselesi	136
3. DİVAN’IN ULUSLARARASI HUKUKA ETKİSİNİN GÖRÜNÜMLERİ	144
3.1. Yorumlayıcı Etki	144
3.1.1. Genel Açıklamalar	144
3.1.2. Egemenlikle İlişkili Meselelerde İhtiyatlı Yaklaşım	146
3.1.2.1. Egemen Devletlerin Düzenleme Serbestisi: Lotus İlkeleri	146
3.1.2.2. Davanın Tarafı Olmayan Üçüncü Devleti İlgilendiren Konularda Rızanın Yokluğunda Karar Verilememesi: Monetary Gold İlkesi	153
3.1.2.3. Danışma Görüşü’nde İlgili Devletlerin Rızası: Doğu Karelya İctihadı.....	158
3.1.2.4. Kürsüde Kararsızlık: Nükleer Silahların Kullanımının Hukukiliği	159
3.1.2.5. İhtiyatlı Yaklaşım Bağlamında ex aequo et bono..	164
3.1.2.6. Uluslararası Hukukta Vatandaşlığın Belirlenmesine Dair Kriterler	167
3.1.2.7. Uluslararası Sorumlulukta Etkin Denetim Kriteri	169
3.1.2.8. Üst Düzey Devlet Yetkililerinin Cezai Yargı Muafiyetleri.....	173
3.1.2.9. Devletlerin Yargısal Bağışıklıkları ve Dokunulmazlıkları.....	183
3.1.3. Kuralların Yorumlanmasında Tedrici Yaklaşım	187

3.1.3.1. Uluslararası Hukukta Türev Kişilikler Olarak Uluslararası Örgütler	187
3.1.3.2. Hukuki Yükümlülük Doğuran Tek Taraflı Beyanlar	189
3.1.3.3. Sahipsiz Ülke Üzerinde Egemenliğin Tesisi.....	194
3.1.3.4. Ülke Üzerinde Çatışan Egemenlik İddiaları.....	199
3.1.3.5. Uluslararası Boğaz Tanımı: Korfu Boğazı.....	204
3.1.3.6. Uluslararası Hukukta Yükümlülüklerin Kaynağının Uluslararası Hukuk Kuralları Olması	206
3.1.3.7. Hukuka Aykırı Bir Eylemin Unsurları ve Niteliği.	209
3.1.3.8. Farklı Uluslararası Hukuk Metinlerinin Divan Taraflarından Teamül Hukuku Kuralı Olarak Nitellendirilmesi	212
3.1.4. Usule İlişkin Meselelerde Etkililik ve Kesinlik Yaklaşımı ..	222
3.1.4.1. Yargı Yetkisi Bakımından Rıza ve Tahkimnamenin Etki Doğuran Biçimde Yorumlanması.....	222
3.1.4.2. Sözleşmeden Doğan Uyuşmazlıklara İlişkin Yetkinin Onarıma İlişkin Yetkileri İçermesi	229
3.1.4.3. Divan İçtihadında İstikrar ve Kesinlik Yaklaşımı..	232
3.1.4.4. Taraflar Arasında Uygulanabilir Uluslararası Hukuk Kurallarının Dikkate Alınması.....	240
3.1.4.5. Doğu Karelya İçtihadının Dönüştürülmesi: Uluslararası Adalet Divanı'nın Konuya Yaklaşımı	245
3.1.4.6. İhtiyati Tedbir Kararlarının Bağlayıcı Olması: LaGrand İçtihadı	249
3.1.4.7. Talebin Politik Niteliğinin Karar Verilmesini Engellememesi	252
3.1.4.8. Kuvvet Kullanma Uyuşmazlıklarında Yetki Paylaşımı.....	257
3.2. Tamamlayıcı Etki.....	260
3.2.1. Genel Açıklamalar	260

3.2.2. Genel Kabul Görmüş Bir Kuralın Yokluğunda Tamamlayıcı Yaklaşım	262
3.2.2.1. Çekincelerin Andlaşmalara Etkisi: Soykırım Sözleşmesine Çekinceler.....	262
3.2.2.2. Uti possidetis İlkesi Uygulamasının Genişletilmesi.....	267
3.2.2.3. Devletin Kendi Davranışı Olarak Benimsediği Eylemlerde İsnat	270
3.2.2.4. Düz Esas Hat: İngiliz-Norveç Balıkçılık Alanları .	272
3.2.2.5. Sorumluluk Hukukunda Zaruret ve Karşı- Önlemler	275
3.2.3. Uluslararası Hukuk Alanında Ortaya Çıkan İlkeler ve Kurallar	279
3.2.3.1. Bağlayıcı Bir Norm Olarak Temel İnsani Mülahazalar.....	279
3.2.3.1.1. İctihadın Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi ...	279
3.2.3.1.2. Tartışmalı Bir Örnek Olarak Güney Batı Afrika (Namibya) Meselesi.....	285
3.2.3.1.3. İctihadın Yeniden Teyit Edilmesi ve Geliştirilmesi.....	292
3.2.3.2. Uluslararası Hukukta erga omnes Yükümlülükler	300
3.2.3.3. Deniz Alanlarının Sınırlandırılmasında Hakça İlkeler İctihadı	306
3.2.3.3.1. Kuzey Denizi Kıta Sahaneliği Davaları ..	306
3.2.3.3.2. Yargıç Tanaka'nın Karşı Görüşü.....	312
3.2.3.3.3. Yargıç Ammoun'un Ayrı Görüşü	315
3.2.3.3.4. Kararın ve Görüşlerin Değerlendirmesi.....	317
3.2.3.3.5. Sonraki Uygulamalar ve Hakça İlkeler İctihadının Gelişimi	322
3.2.3.4. Diplomatik Koruma İlkesinin Geliştirilmesi	326
3.2.3.4.1. Diplomatik Koruma Kavramının Gelişimi.....	326

3.2.3.4.2. Devletin Bir Hakkı Olarak Diplomatik Koruma: Mavrommatis İlkesi.....	329
3.2.3.4.3. Diplomatik Korumanın Vatandaşın Haklarıyla İlgili Kullanılabilmesi	333
3.2.3.4.4. Davaya Özel Bir İçtihat Olarak Gerçek Vatandaşlık Bağı Doktrini	335
3.2.3.4.5. Diplomatik Korumada Tüzel Kişilerin Vatandaşlığı.....	340
3.2.3.4.6. Diplomatik Korumada İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi Şartı	347
3.2.3.4.7. Diplomatik Korumada İç Hukuk Yollarının Etkinliği ve İstisnalar.....	351
3.2.3.4.8. Doğrudan Devlete Yönelen Hukuka Aykırı Fiillerde İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi Şartının Uygulanmaması .	354
3.2.4. İç Hukuklardan Aktarılan Genel Hukuk İlkeleri	358
3.2.4.1. Andlaşmalar Hukukunda Özel Hukuk Analojileri.....	358
3.2.4.1.1. Andlaşmalar Hukukunda Genel İlkeler	358
3.2.4.1.2. Andlaşmaların Hata Sebebiyle Geçersizliği.....	363
3.2.4.1.3. Andlaşmaların Sonlandırılmasına Dair Genel İlkeler.....	367
3.2.4.1.4. Andlaşmaların Şartlarda Esaslı Değişiklik Sebebiyle Sonlandırılması ..	370
3.2.4.1.5. Andlaşmaların Esaslı İhlal Sebebiyle Sonlandırılması.....	372
3.2.4.2. Esasa İlişkin Özel Hukuk Analojileri.....	375
3.2.4.2.1. In adimplenti non est adimplendum....	375
3.2.4.2.2. Nullus commodum capere de sua injuria propria	381
3.2.4.2.3. Allegans contraria non est audiendus ..	382

3.2.4.2.4. Sic utere tuo ut alienum non laedas.....	385
3.2.4.2.5. Restitutio in integrum.....	389
3.2.4.3. Yargılama Usulünde Özel Hukuk Analojileri.....	391
3.2.4.3.1. Nemo judex in causa sua.....	391
3.2.4.3.2. Res judicata Bakımından Gerekçeler ve Hüküm Ayrımı.....	393
3.2.4.3.3. Farklı Yargı Organlarının Kararlarının res judicata Niteliği.....	399
3.2.4.3.4. Yargılamanın Farklı Aşamalarının res judicata Niteliği.....	404
3.2.4.3.5. İspat Yükümlülüğü.....	408
3.2.4.3.6. Dolaylı Deliller	411
4. SONUÇ.....	414
KAYNAKÇA.....	421